

Фіщук В. С., студент,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Тодосієнко А. О., старший викладач

АДВОКАТСЬКИЙ ЗАПИТ У ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ

Більш-менш належне регулювання питання адвокатського запиту стало можливим із прийняттям нового Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». До цього дане питання регулювалося п. 6 ч. 1 ст. 6 Закону України «Про адвокатуру». Згідно нього передбачалося право адвоката запитувати та отримувати документи або їхні копії від організацій, установ, підприємств, об'єднань, а від громадян – за їх згодою. Але в даному Законі були відсутні саме визначення терміну та процедура його реалізації.

Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (далі – Закон), а саме ч. 1 ст. 24 дає чітке визначення терміну «адвокатський запит», а саме – «письмове звернення адвоката до органу державної влади, органу місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності та підпорядкування, громадських об'єднань про надання інформації, копій документів, необхідних адвокату для надання правової допомоги клієнту» [1]. Це визначення надає чимало відповідей про правову природу адвокатського запиту.

Як впливає з визначення, наданого Законом, звернутися до когось з адвокатським запитом може лише адвокат. Це має особливе значення, коли запит складається та подається помічником адвоката, або складається та подається адвокатом, який здійснює свою діяльність у складі адвокатського бюро чи об'єднання. Незалежно від того, складений запит особисто адвокатом чи його помічником, у вихідних даних про запитувача має міститися інформація саме про адвоката, і підписаний запит має бути адвокатом. Так само важливо враховувати цю умову і у випадках, коли запит виконується на бланку адвокатського бюро чи об'єднання.

На підтвердження повноважень на подання адвокатського запиту Закон зобов'язує адвоката додавати до запиту посвідчені адвокатом копії свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю, ордера або доручення органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги. Вказаним законом заборонено вимагати від адвоката приєднання до свого запиту інших документів, крім вищезазначених, додавати до останнього посвідчені адвокатом копії свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю, ордера або

доручення органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги.

Закон визначає і коло суб'єктів, до яких адвокат може звернутися із запитом. До цієї категорії віднесені – органи державної влади, органи місцевого самоврядування, посадові та службові особи органів державної влади та місцевого самоврядування підприємства, установи і організації незалежно від форми власності та підпорядкування громадські об'єднання [1]. Але дія норми не поширюється на інформацію, розпорядниками (володільцями) якої є фізичні особи, що має бути обов'язково враховано при підготовці адвокатського запиту.

Закон чітко встановлює, що адвокатським запитом є письмове звернення. З наведеного витікає, що адвокатський запит оформлюється лише у письмовому вигляді, з обов'язковим додаванням документів, які підтверджують повноваження адвоката. Не дивлячись, що спеціальних вимог до запиту законодавство не висуває, доцільним є дотримання усталених загальних норм щодо оформлення документів, у тому числі про діловодство. Ще одним важливим аспектом є чітко встановлені Законом строки надання адвокату відповідної інформації. А саме Закон зобов'язує орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їхніх посадових та службових осіб, керівників підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань, яким був направлений адвокатський запит надати адвокату відповідну інформацію, копії документів, крім інформації з обмеженим доступом і копій документів, в яких міститься інформація з обмеженим доступом не пізніше п'яти робочих днів із дня отримання запиту. Поряд із цим у статті міститься положення, що якщо запит стосується інформації, яка має значний обсяг чи вимагає пошуку інформації серед значної кількості даних, подібний строк може бути продовжений до двадцяти робочих днів, про що адвокат має бути письмово повідомлений з обґрунтуванням причин такого продовження. На практиці встановлення категорій типу «значний обсяг інформації» або «значна кількість даних», які мають суб'єктивний та оціночний характер, та які є підставою для подовження строку розгляду до 20 робочих днів, можуть мати поганий наслідок для ефективності даного засобу отримання інформації.

Аналізуючи адвокатську практику, можна виділити такі проблеми реалізації чинного законодавства, яке регулює адвокатський запит:

1) проблема забезпечення безоплатності надання інформації адвокату, оскільки бувають випадки, коли за інформацію вимагають оплату, тобто фактично ставлять адвоката перед вибором між відмовою в наданні інформації та вимогою оплатити відповідь на адвокатський запит;

2) проблема визначення кола інформації з обмеженим доступом;

3) проблема реєстрації адвокатського запиту, оскільки іноді виникають ситуації, коли адвокат особисто приносить адвокатський запит, а через деякий час при зверненні виявляється, що даний адвокатський

запит ніколи не реєструвався та його взагалі ніби не існувало;

4) проблема розкриття адвокатської таємниці при наданні витягу з договору про надання правової допомоги, ордера або доручення органу, уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги. Адже більшість державних організацій, а переважно це прокуратура та інші правоохоронні органи, відмовляють у наданні інформації на підставі того, що до адвокатського запиту не додано договір про надання правової допомоги.

Однак найбільшою із проблем адвокатів в отриманні інформації є норма 24 статті, згідно якої на суб'єктів інформаційних відносин, до яких спрямований адвокатський запит, не покладений обов'язок надання інформації з обмеженим доступом і копій документів, у яких міститься така інформація. На практиці адвокати нерідко самі не розуміють, який режим має інформація, що вони запитують. І це не дивно, оскільки інформаційне законодавство є досить складним та постійно змінюється. Так, наприклад статтею 21 Закону України «Про інформацію» встановлено, що інформація з обмеженим доступом – це конфіденційна, таємна та службова інформація [2]. Конфіденційною є інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої є обмеженим фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень. Конфіденційна інформація може поширюватися за бажанням (згодою) відповідної особи у визначеному нею порядку відповідно до передбачених нею умов, а також в інших випадках, визначених законом.

Отже, можна стверджувати, що право адвоката на запит є одним з найбільш важливих його прав та одним з основних засобів отримання адвокатської інформації, без якого якісне здійснення юридичної допомоги є значно важчим або навіть неможливим. Але, на жаль, маємо констатувати, що наразі існують певні проблеми із повноцінною реалізацією адвокатом права на запит, зокрема із вищезазначеними проблемами із режимом запитуваної інформації.

Література

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 62. – Ст. 17.
2. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650.